

Izvor:
OECD 2020.
mrežna stranica: oecd.org

Od ograničenja do mogućeg oporavka: okoliš i pandemija COVID-19

Fokus kratkog izvještaja OECD-a je na neposrednim koracima koje vlade trebaju poduzeti kako bi osigurale da hitne mjere koje se provode u borbi protiv krize uzrokovane koronavirusom (COVID-19) ne ponište prethodne napore učinjene u rješavanju gorućih izazova u području okoliša i poboljšanja ekološkog zdravlja i otpornosti društva.

Izvanredno stanje izazvano pandemijom koronavirusa utječe na živote ljudi širom svijeta. Suzbijanje i ublažavanje širenja zarazne infekcije prvi je prioritet vlada koje zajedničkim naporima nastoje uspostaviti sustav javnoga zdravstva do sad neviđenim socijalnim i ekonomskim mjerama. Neposredni učinak široko rasprostranjenih mjera protiv pandemije bilo je ozbiljno i naglo smanjenje globalne ekonomske aktivnosti. To je rezultiralo nekim kratkoročnim poboljšanjima kakvoće okoliša, uključujući znatno smanjenje lokalnog onečišćenja zraka i emisije stakleničkih plinova u mnogim zemljama, posebno u urbanim područjima. Međutim, ti će učinci vjerojatno biti privremeni jer vlade širom svijeta uspostavljaju širok spektar poticajnih mjera kako bi ojačale gospodarski rast, dok bi se poboljšanja u okolišu ostvarena posljednjih desetljeća mogla čak i poništiti kada započne oporavak. Širenje COVID-19 povećalo je svijest javnosti o posljedicama nedostatka otpornosti i spremnosti za suočavanje s takvom pandemijom. Klimatske promjene, zagađenje voda i pokretači gubitaka biološke raznolikosti, poput krčenja šuma i ilegalne trgovine divljim životinjama, mogu povećati rizike od daljnjih pandemija, poput infekcija koje se prenose vektorskim putem* ili vodom (*vektorsko širenje bolesti posljedica je infekcije koja se prenosi na ljude i druge životinje antropodima, odnosno člankonošcima u koje se ubrajaju i kukci koji se hrane krvlju poput komaraca, krpelja i buha. Primjeri bolesti koje prenose tim putem uključuju dengue groznicu, virus zapadnog Nila, lajmsku bolest i malariju). Poznato je da zagađivala u zraku uzrokuju 4,2 milijuna preuranjenih smrti godišnje, uz ostale i od respiratornih bolesti. Osim toga, nedostatak pristupa čistoj vodi u nekim zemljama u razvoju zbog nemogućnosti održavanja higijene povećava utjecaj pandemije. Takvi okolišni čimbenici značajno narušavaju zdravlje velikih dijelova društva, posebno ranjivih skupina, siromašnih. Stoga je važno da zemlje sveobuhvatno uključe sve kategorije društva u svoje djelovanje u okolišu. Gledajući u budućnost, u vrijeme prestanka neposredne zdravstvene krize, naponi vlada da podupru oporavak gospodarstva od ključne su važnosti, ali ne bi smjeli potkopati dosadašnje akcije za ograničavanje prijetnji od klimatskih promjena i ostalih načina degradacije okoliša, jer bi to moglo dodatno destabilizirati društva i gospodarstva kao i COVID-19, ali na različitim vremen-

skim skalama. Stimulirajuće mjere kao i akcije politika moraju se uskladiti s ambicijama za ublažavanje klimatskih promjena, očuvanje biološke raznolikosti i svim aktivnostima na zaštitu okoliša općenito. Prostor koji omogućava snažno povoljno djelovanje na globalnu klimu ubrzano se smanjuje, a kratkoročne ekonomske mjere mogu imati značajan utjecaj na sposobnost ispunjavanja globalnih ciljeva. Povratak tim naporima pružit će zemljama priliku da prijeko potrebna poboljšanja okoliša postanu sastavni dio ekonomskog oporavaka, a ne da se takve mjere percipiraju kao dodatno opterećenje u vrijeme krize. Stimulirajuće mjere trebaju biti prilika za ulaganje u ekonomske transformacije i tehnološke inovacije za koje znamo da su nužne za postizanje održivih poboljšanja u životu ljudi koji, osim ostalog, ovise o zdravom okruženju. Uz pružanje ekonomskih poticaja u kratkom roku, takva su poboljšanja ključna za ukupnu održivost. I kratkoročne i dugoročne mjere trebaju imati cilj postizanje višestrukog ekonomskog prosperiteta i šireg blagostanja, poboljšanje produktivnosti, povećanje otpornosti i smanjenje utjecaja stakleničkih plinova uvođenjem ekonomije temeljene na dekarboniziranju gospodarstva (engl. *low carbon energy*).

U razvoju neposrednih, kratkoročnih, sektorskih i makroekonomskih reakcija na krizu COVID-19, s ciljem umanjivanja mogućih rizika vlade mogu poduzeti sljedeće:

- **Sustavno ocjenjivati moguće nenamjerne negativne utjecaje na okoliš novim kratkoročnim fiskalnim i poreznim odredbama.** Iako je pravedan prioritet pružanje hitne pomoći olakšicama poduzetnicima i pojedincima, pažljiv pregled utjecaja poticajnih mjera na okoliš znatno bi pridodao usklađenost politika i izbjegavanje stvaranja nenamjeranih posljedica po okoliš koje bi mogle oštetiti buduću otpornost i zdravlje društva.
- **Ne vraćati na stare postojeće standarde zaštite okoliša kao dio planova za oporavak.** Budući da zemlje provode hitne mjere boreći se za zdravlje i protiv neposrednog ekonomskog utjecaja krize, važno je ne odstupiti od dostignuća ostvarenih u posljednjim desetljećima u rješavanju klimatskih promjena, zagađenja zraka i vode, gubitaka biološke raznolikosti i drugih izazova u okolišu.
- **Usmjeriti mjere financijske podrške za pojedine sektore uvjetovanjem poboljšanja zaštite okoliša ako je to moguće.** Primjena mjera financijske potpore, poput preferencijalnih zajmova, jamstava za zajmove i smanjenja poreza, mogla bi se usmjeriti prema potpori jačim ekološkim obvezama i učinku u sektorima s intenzivnim zagađivanjem koji mogu biti dodatno pogođeni krizom.
- **Osigurati da mjere povećaju razinu kvalitete okoliša da bi se ojačala otpornost društva.** Čistiji okoliš pozitivno će utjecati na zdravlje ljudi. Tako će, na primjer, smanjenje onečišćenja zraka poboljšati zdravlje ranjivih skupina urbanog stanovništva i učiniti ih otpornijima na zdravstvene rizike.

• **Jasno komunicirati o prednostima poboljšanja cjelokupnog zdravlja okoliša u društvu.** Isticanja prednosti dobrobiti i boljitaka otpornijih društava može osnažiti javnu potporu mjerama za jačanje kvalitete okoliša.

Kako se pandemija COVID-19 još uvijek ubrzano razvija, učinci vladinih paketa za stimulaciju morat će se procijeniti s obzirom na dugoročne utjecaje na okoliš. Fokus na prijelaz na gospodarstva s niskim emisijama i štedljiva gospodarstva bit će središnja komponenta takvog procesa. Na primjer, investicijski planovi povezani s oporavkom bit će kritični u postavljanju ekološkog puta u narednih nekoliko desetljeća, što je ključno za globalne napore za izbjegavanje opasnih klimatskih promjena. OECD će i dalje

podržavati vlade koje provode politike za postizanje snažnijih rezultata u zaštiti okoliša i koje podupiru napore za prevladavanje trenutne izvanredne situacije u javnom zdravstvu izazvane pandemijom.

Ovaj je članak objavljen pod odgovornošću Generalnog sekretara OECD-a. Iznesena mišljenja i argumenti ne odražavaju nužno službene stavove zemalja članica OECD-a. Upotreba ovog rada, bilo digitalnog ili tiskanog, regulirana je Uvjetima i odredbama koje se nalaze na adresi <http://www.oecd.org/termsandconditions>.

Ukratko o OECD-u i zemljama članicama

Kimberly Amadeo | ažurirano 19. svibnja 2020.

Na mrežnim stranicama OECD-a nalaze se sveobuhvatni podaci o povijesti organizacije, aktivnostima širom svijeta, edukacijama, publikacijama s relevantnim literaturnim izvorima.

OECD je Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj. To je udruženje s 37 nacija koje s ključnim partnerima predstavljaju 80 % svjetske trgovine i ulaganja.

Cilj OECD-a je promicanje ekonomskog blagostanja svojih članica. Također, koordinira napore za pomoć zemljama u razvoju izvan njihovog članstva te pomažu s reformama u više od 100 zemalja širom svijeta.

Glavno sjedište OECD-a nalazi se u Parizu te ima urede i u Berlinu, Mexico Cityju, Tokiju i Washingtonu.

Ključne informacije

- OECD pomaže zemljama u formuliranju njihove ekonomske i socijalne politike
- Članovi i partneri OECD-a predstavljaju 80 % svjetske trgovine
- Član mora biti spreman provesti ekonomske reforme u skladu sa standardima OECD-a

Zemlje članice:

Austrija, Belgija, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Njemačka, Grčka, Mađarska, Island, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugal, Slovačka, Slovenija, Španjolska, Švedska, Švicarska i Velika Britanija, Kanada, Čile, Kolumbija, Meksiko i SAD, Australija, Japan, Koreja, Novi Zeland te Izrael i Turska. Hrvatska još nije službeno članica, ali sudjeluje u radu raznih tijela OECD-a.

Zemlje članice zastupaju ambasadori u Vijeću OECD-a, koje definira i nadzire rad OECD-a, kako je određeno Konvencijom. Države surađuju sa stručnjacima OECD-a, koriste podatke i analize za informiranje o političkim odlukama i igraju ključnu ulogu u pregledima zemlje koji su osmišljeni kako bi potaknuli bolje performanse.

Ekonomska gledišta

Dva puta godišnje OECD objavljuje svoja ekonomska izvješća u kojima se analiziraju ekonomski izgledi za 37 zemalja članica i glavnih zemalja nečlanica. Izvješća pružaju detaljnu pokrivenost ekonomskim politikama potrebnim za svaku članicu, kao i pregled ukupnog područja OECD-a. Izvještaj se ažurira dva puta godišnje kako bi bio u toku sa znatnim pomacima koji unose promjene. OECD ažurira izvješće u ožujku svake godine.

Predstavljamo i dva skraćena izvješća o aktivnostima OECD-a vezana uz koronavirus. Na stranicama OECD-a nalaze se opširniji tekstovi o različitim aspektima suočavanja s pandemijom.

COVID-19 i prehrambeni i poljoprivredni sektor

Globalna zdravstvena kriza ozrokovana pandemijom COVID-19, koja već ima pogubne učinke na svjetsko gospodarstvo, osjeća se i u prehrambenom i poljoprivrednom sektoru. Kratkoročno, vlade moraju upravljati višestrukim zahtjevima – odgovorima na zdravstvenu krizu, upravljanjem posljedicama šoka za gospodarstvo i osiguravanjem nesmetanog funkcioniranja prehrambenog sustava. Iako pandemija predstavlja ozbiljan izazov za prehrambeni sustav u kratkom roku, to je i prilika za ubrzanje transformacija u prehrambenom i poljoprivrednom sektoru kako bi se povećala njegova otpornost pred nizom izazova, uključujući klimatske promjene.

Sheme povratka posla tijekom izolacija uzrokovane pandemijom i nakon toga

OECD | 23. kolovoza 2020.

Programi zadržavanja zaposlenja (engl. *job retention* – JR) glavni su alati politika koje su primjenjivale brojne zemlje OECD-a u krizi COVID-19. Do svibnja 2020. sheme zajedničkih istražnih programa podržale su oko 50 milijuna radnih mjesta u OECD-u, što je oko deset puta više nego u vrijeme globalne financijske krize 2008. – 2009. Povlačenjem zdravstvene krize prilagođavanjem mjera potpora treba se usmjeriti na održiva radna mjesta, ali uz rizik da se mogu ukinuti kao i na pružanje snažnije podrške radnicima kojima prijete nezaposlenost, a ne njihovim poslovima.

Izvor: <https://www.oecd.org/coronavirus/en>